

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Sect. 1. Sententiæ adversariorum proponuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

Quaest. IV. Vtrum terminus relationis, & c. 745

corporibus se tangentibus, in quibus resultat illa relatio, habendo pro ratione fundandi approximationem in loco, & pro fundamento quantitatem &c.

QVÆSTIO IV.

Vtrum relatio terminetur ad absolutum, vel ad respectivum formaliter?

SECTIO I.

Sententia adversariorum proponuntur.

PRIMA sententia asserit, omnes relationes mutuas terminari ad relativum formaliter, sic Ferrata, Nyphus, Dese Hifpalensis in 1. distinct. 3. quaest. 1. notab. 3. quos sequitur, & citat P. Rubius in Log. quaest. 7. de Adaliquid, num. 64.

Probatur primo, quia oppositio relativa reperitur inter relativa ut relativa sunt formaliter: ergo mutua relatio includit essentialiter mutua oppositionem relativam: sed mutua oppositio relativa essentialiter includit utramque rationem referendi, & terminandi: ergo utrumque officium exercent relativa per relationes, & non per fundamenta absoluta: omnia constant evidenter, praeter minorem quam non minus evidenter probat, inquit Rubius: mutua oppositio consistit in hoc, quod relativa mutuo se respiciant, & relationes sint rationes mutuo se respiciendi; sed mutuo se respicere est quodlibet respicere aliud, & ab eo respici, & ab eo respici est terminare relationem eius: ergo evidens est, quod in mutua oppositione includatur essentialiter utrumque officium referendi, & terminandi, & ex consequenti quod utrumque exercent relativa per relationes, & non per fundamenta, quia per relationes, & non per fundamenta habent formalem oppositionem.

Praeterea sic videtur: relationes divinae non terminantur ad absolutum, sed ad respectivum: ergo etiam relationes creatae. Antecedens est evidens: nam paternitas terminatur ad terminum a se realiter distinctum, quia eiusdem ad se ipsum nulla datur relatio; sed in divinis nihil absolutum distinguitur realiter à relationibus, nisi altera opposita relatio: ergo in divinis nihil absolutum est terminus relationis, nisi altera relatio opposita: consequentia praecipua sic probatur: quia eadem datur ratio in relationibus divinis, ac datur in creatis quantum pertinet ad rationem referendi, & terminandi: ergo etiam relationes creatae terminantur ad relativum, & non ad absolutum.

Dices, magnum esse discrimen inter relationes creatas, & increatas; nam relationes divinae, quia sunt substantiales, ac substantiales, non habent aliud fundamentum praeter se ipsas, per quod possit unum relativum terminare relationem alterius; relationes vero creatae sunt accidentales, & ideo praesupponunt aliud accidens absolutum, tanquam fundamentum quo medio consurgunt, & per tale fundamentum potest unum relativum terminare alterum.

Sed nec differentia haec aliquid valet, quod ita probat, quia relationem esse subsistentem, aut inhaerentem, seu substantialem, aut accidentalem non pertinet ad rationem formalem relationis, aut relativam sed materiale quid est: relationes vero, aut relativa mutua ex ratione formali talium relationum, & relativorum habent mutuam oppositionem formaliter includentem utramque rationem referendi, & terminandi, quae eadem est in divinis, & creatis: ergo eadem erit ratio terminandi in utrisque; sicut eadem est ratio referendi, quare si ad relativum formaliter terminantur divinae, & non ad absolutum, etiam terminabuntur creatae.

Secundo, relationes essentialiter sunt rationes referendi: ergo mutuae relationes mutuo se respiciunt: ergo mutuo se terminant. Probatur consequentia: quia non est intelligibile, quod una respiciat alteram, quin ab ea terminetur: ergo non est intelligibile, quod mutuo se respiciant, quin mutuo se terminent; sed nihil habent absolutum, ergo ratio formalis terminandi in eis non est absolutum, sed relativum.

Secunda sententia asserit, omnes relationes mutuas terminari ad absolutum formaliter, & non ad respectivum: ita sentit P. Suarez in metaphys. disp. 47. sect. 16. num. 14. & multi alij, ut Scotus in 1. quem sequuntur omnes Scotistae; ex Thomistis defendunt hanc sententiam Capreolus, & Zonzinas, probatur.

Primo, nam in relationibus non mutuis, videmus relationem unius extremi non terminati formaliter ad relationem alterius: ergo licet in relativis mutuis sit relatio realis in utroque extremo una non tendet in aliam formaliter, sed simul & concomitanter una tendet in subiectum, seu fundamentum alterius, & è converso: probatur haec consequentia, nam si per impossibile in altero extremo impediretur relatio, conservato toto fundamento eius, nihilominus relatio alterius extremi posset ad aliud terminari: ergo signum est, illas duas relationes esse simul per concomitantiam, & non per formalem terminationem unius ad aliam: consequentia est evidens, & antecedens patet: nam quando unum extremum tale est ut non possit fundare relationem, nihilominus est aptum ad terminandum relationem alterius, ut patet in Deo terminante relationem creaturam ut sic, & nullam praedicamentalem fundante: ergo quacunque ratione contingerit, alterum extremum manere cum fundamento, in quo datur opposita relatio, etiam si in se non habeat relationem, nihilominus manebit sufficiens ad terminandam relationem alterius: unde si per intellectus praecisionem separaretur relatio à tali extremo, intelligetur manere & quae sufficiens ad terminandam aliam relationem.

Secundo, quia aut relatio in quantum relatio postulat terminum relativum, aut in quantum relatio mutua; sed neutro modo potest postulare talem terminum: ergo non terminatur per se ad relativum, sed per accidens, & ideo ad absolutum per se. Probatur minor, quod non ut relatio, nam si ut relatio peteret terminum relativum, omnis relatio deberet illum habere, & nulla poterit terminari ad absolutum, sed relationes tertij generis terminantur omnes ad absolutum, ut manifestum est: ergo relatio, ut relatio non petit terminum relativum; quod autem cum non petat ut relatio mutua probatur, quia relatio non dicitur mutua

mutua per rationem terminandi, sed per rationem referendi, quia utrumque extremum refertur ad aliud: ergo non est necessarium ut relatio sit mutua, quod sit ratio terminandi, sed satis est esse rationem referendi in utroque extremo, quod verum esse potest, etiam si absolutum terminetur.

- 10 Tertio, si unum relativum terminaretur ad alterum, etiam ut relativum, sequeretur non posse unum cognosci, aut definiri nisi per alterum, quia non potest cognosci, neque definiri relativum, nisi per terminum; sed consequens est falsum: ergo & antecedens: probatur minor, quia loco nominis in definitione positi licet ponere suam definitionem, ut loco animalis positi in definitione hominis licet ponere vivens sensibile, quæ est eius definitio, dicereque homo est vivens sensibile rationale: ergo si Pater definitur per filium, dicemus Pater est, qui habet filium, & tunc loco filii licebit ponere definitionem eius quæ talis erit: filius est qui habet patrem, & ita definitio Patris erit, Pater est qui genuit eum, qui habet Patrem; in qua tria vitia committuntur; primum negationis, seu inutilis repetitionis, quia Pater ipse qui definitur in definitione repetitur; secundum est, quod ignotum per ignotius definiatur; nam dum Patrem definimus per filium, non solum æque ignotus est filius; sed minus notus; cum nihil de eo possumus cognoscere nisi per Patrem. Tertium, vitiosus quidam circulus, nam unum relativum definitur per alterum, & hoc idem per illud, quod est definire idem per semetipsum: nam si Pater definitur per filium, & rursus filius per Patrem à primo ad ultimum definiatur Pater per se ipsum; quod est contra Aristotelem 5. lib. met. c. 13. & 1. lib. de post. resolut. c. 3.

- 11 Tertia sententia asserit in omnibus relationibus, tam mutuis, quam non mutuis formalem terminum debere esse relativum, ita Caiet. 1. p. q. 13. art. 7. Hispanensis in 1. dist. 30. q. 1. notab. 3. quos sequitur Pater Fonseca in metaphys.

- 12 Duobus modis explicatur hæc sententia, primo à Caietano, qui ait, in relationibus non mutuis unum extremum esse relativum formaliter per relationem in se ipso intrinsece, & formaliter existentem; aliud vero non per relationem sibi inhaerentem intrinsece, sed per relationem existentem in alio; v. g. scientia, quæ mensurabilis dicitur refertur per relationem sibi inhaerentem ad obiectum, tanquam ad mensuram; obiectum vero, quod mensura dicitur, refertur ad scientiam non per relationem sibi inhaerentem: sed per eandem relationem existentem in scientia; sicut Deus refertur ad creaturam, non per relationem existentem in ipso: sed per relationem existentem in creatura.

- 13 Probat ex Arist. 5. met. c. 15. hic modus Caietani, nam Philosophus expresse asserit in relativis tertij generis, quæ sunt mensura, & mensurabile unum referri per relationem, quam in se habet, alterum vero per relationem, qua aliud refertur ad ipsum.

- 14 Secundo modo explicatur à Fonseca, qui asserit; extremum illud in quo non est relatio realis terminare relationem realem alterius extremi, non per eandem illius relationem; sed per relationem propriam, non realem; sed rationis, quia ut ipse inquit eo ipso quod scientia refertur per relationem realem mensurabilis ad obiectum, acquirit obiectum novam commensurationem, &

correspondentiam cum illa ratione, cuius commensurationis debita est ei denominatio relativa mensuræ, & cum non possit eam habere realem, habebit eam per rationem

SVBSECTIO II.

Nostri prima conclusio proponitur, & probatur ratione prima.

Prima conclusio: aliquæ relationes mutue terminantur ad relativum formaliter.

Ut intelligatur hæc conclusio, adverte Petrum quatenus est substantia absoluta, v. g. dicere relationem identitatis ad substantiam absolutam Pauli, quam relationem etiam dicit, quatenus est homo, ex eo quod Petrus, & Paulus sint eiusdem speciei; itaque in substantia, & essentia Petri dantur duo (sive ratione, sive à parte rei distincta) absolutum nimirum esse hominis, & relatio identitatis ad Paulum; sicut in ipso Paulo datur, & esse hominis absolutum, & alia similis, aut eiusdem rationis relatio; per quam Paulus refertur ad Petrum propter convenientiam, quam habent in esse hominis; quo posito sic argumentor.

Primo, quia Petrus, v. g. ex eo quod sit eiusdem speciei cum essentia Pauli, dicit relationem identitatis ad substantiam Pauli; sed substantia Petri quatenus est esse absolutum hominis non est eiusdem speciei; sed potius diversæ rationis respectu relationis identitatis, quæ est in Paulo, per quam refertur Pauli substantia ad substantiam Petri; ergo licet Petrus referatur per relationem identitatis, & similitudinis ad substantiam Pauli, nihilominus dicit relationem diversitatis, & disconvenientiam; per eamque refertur substantia absoluta hominis Petri formaliter ad relationem identitatis, quæ est in Paulo: maior est evidens, ut ex se patet.

Minor est clara; nam ea quæ sunt diversorum prædicamentorum non sunt similia: sed potius diversæ rationis, ut verbi gratia substantia, quantitas, qualitas, & relatio non similia in essentialibus: sed potius dissimilia sunt, & diversæ rationis, quia ad diversa prædicamenta pertinent; item substantia absoluta, & modus accidentalis sunt diversæ rationis, & non sunt similes in essentia; atque substantia, & essentia absoluta Petri, & relatio quæ datur in substantia Pauli pertinent ad diversa prædicamenta, quia illud ad prædicamentum substantiæ, hoc ad prædicamentum relationis, quæ est modus accidentalis, pertinet: ergo substantia, & essentia absoluta Petri non est similis, sed potius diversæ rationis cum relatione identitatis, quæ est in substantia Pauli.

Prima consequentia sic demonstratur, quia omne quod est dissimile, disconveniens, & diversæ rationis respectu alicuius refertur ad illud per relationem dissimilitudinis, & disconvenientiæ; sed essentia absoluta Petri quatenus homo, est dissimilis, disconveniens, & diversæ rationis respectu relationis identitatis, quæ est in substantia, & Paulo, ut nuper probavi: ergo substantia, & essentia absoluta Petri quatenus homo est, refertur ad relationem identitatis, quæ est in Paulo per relationem dissimilitudinis, & disconvenientiæ. Itaque sine dubio in Petro datur duplex relatio